

„Aki tölt színültig: jobb, ha előbb ab-
bahagyja. Aki túl-élesre fen: élet hamar ki-
csorbitja. Arannyal, ékkővel teli kamra: meg-
őrizni senkise bírja. Kincs, gőg, rang egy-
szerre: mekkora szerencsétlenség! Alkotni,
adni, majd visszavonulni: ez az égi bölcses-
ség.” (Tao te k'ing)

MERZA JÓZSEF

A POLITIKA (1)

(levél barátainknak)

Ma a szokásos, 5-6 tagú asztaltársaság gyűlt össze ebédre az Árpádház nevű önkiszolgáló étteremben. Az ebéd felénél a most időszerű, a rendőrség szerepével kapcsolatos téma került elő. A hangulat "fokozódott", s az ebéd végén az egyik kollégánk, néhány kurta szót odavetve, gyakorlatilag köszönés nélkül távozott. A megmaradt négy ember egy idő után észrevételezte a történeteket, mert lehetetlen volt nem érezni, hogy hideg levegő csapódott be a terembe. Valami eltörött, nem tudom, nem tartósan-e. Ebből áll hosszú ideje a családi, a társadalmi vagy a közélet: hasadás itt, szakadás ott. Megszokhattuk?

Tegnap fejeztem be egy munkámat és most, amikor elkezdem a valószínűleg több folytatásban elkészülő leveletemet, ennek a friss élménynek a hatása alatt indítom soraimat. Tudok írni dokumentumot, de ha barátaimhoz szólok, más hangot ütök meg. Személyeset, de nem kevésbé elvi alapokon állót. Később pár szót váltottam az eltávozott kollégával és most visszagondolva úgy érzem, hogy felfogásom bizonyos elemeit már neki is elmondtam, hiszen nem először beszélünk egymással.

Még középiskolás koromban, a Háború és béke olvasása során kedveltem meg Tolsztoj integráló látásmódját, amellyel azt igyekezett bemutatni, hogy egy-egy esemény bekövetkeztét milyen sokféle, néha egészen jelentéktelennek látszó körülmény hozza létre. Ha az ember megszokja, hogy a történéseket minél több szempontból nézze és gondolja végig, akkor nem siet el az értékelést, nem tér el az igazságtól a részismeretek hiányossága vagy egyoldalúsága miatt. Nem köti le a napi hullámvész figyelése, inkább a tartós, hosszú távú vonulatokat tartja szem előtt. Közelebb kerül a valósághoz, és nem terheli meg lelkét, idegeit olyasmikkal, amik jelentéktelensége, értéktelensége később úgymint kiderül. Megvárja, amíg előkerülnek azok a tények, amik egy adott pillanatban ismeretlenek, s később, esetleg sokkal később fogják kialakítani az események igazi arculatát. Ennek következtében – ma úgy mondjuk: empatikusan – odafigyel az eltérő véleményekre, tényekre, és szerény adottságainak és helyzetének megfelelően igyekszik értékelni a látottakat, hallottakat, olvasottakat. Ez, ugyebár, jól ismert felfogás, mégis felmondom, mint egy leckét, hogy le ne térjek a módszeres tárgyalás nem mindig könnyű útjáról.

Ti is lássátok, mi határoz meg engem, mit kérhetek tőlem számon, ha nem egyforma eredményre jutunk. Olyan ez, mint amikor körültekintéssel nekivágunk egy ösvénynek, hogy aztán biztonságban és egyre gyorsabban ha-

XIV. évfolyam 3. szám 2007. március TARTALOM:

Merza József, A politika (1)	1275
Pál Csilla, Egyik olaszóra sodrán	1279
KEREKASZTAL	1279
Király Ignác, A hangjelzés felelőssége	1280
Faragó Ferenc, Tanyai szilánkok	1281
Bulányi György, Krisztus király Sashalmon	1282
LEVELESLÁDA	1283
Bulányi György, Besúgók	1285
Táltos mesék	1286

ladhassunk a cél felé. A sok szóval igyekezetemet is kifejezem. Lehet ugyanis, hogy nem értünk egyet, de munkám azt tanúsítja, hogy nem adok könnyelműen összeállított választ. Az elszigetelt, összefüggéstelen események csak nehezen érthetők meg. Ugyanígy vagyunk egymás állásfoglalásaival, nézeteivel, ha nem vesszük a fáradságot ahhoz, hogy megnézzük: ki, honnan jön. Annak a jegyében, hogy legalább a körülményeimet megértésétek, visszamegyek közel húsz évet a múltba. Ezt a kort Ti is átéltétek, nem lesz ismeretlen előttetek, s az is lehet, hogy hosszú szakaszát egyformán ismerjük. Ez sokat jelenthet a pályagörbe további lefutásának megközelítéséhez. Nem időzöm túl sokat egy-egy ponton, nehogy tengeri kígyóvá váljak az elbeszélésem. Politikáról lesz szó, ámde hitem reflektorfényében fogom szemlélni a történeteket.

Jövök a 80-as évek második feléből, az egyházon belüli és az átalakulás társadalmi vitáinak világából. Az emberjogi harcok során kapcsolatba kerültünk a demokratikus ellenzékkel, közösen fogalmazzuk meg egy új, szabad világ alapelveit. Részt vettünk a Szabad Kezdeményezések Hálózatának 1988-as márciusi megalakításában, aláírásunk szerepel a Van kiút című nyilatkozat alatt. A Magyar Demokrata Fórum bár még nem pártként, de szervezetként létezett 1987 szeptembere óta, élénk hangulatú gyűlésekre került sor a Jurta színházban időszerű, országos jelentősé-

gű kérdésekről. 88 március végén megalakult a saját lábra álló Fidesz, május közepén pedig a tudományos dolgozók demokratikus szakszervezete. Május végén ott voltunk a vízlépcső elleni felvonuláson, június végén pedig az erdélyi falurombolási tervek ellen tiltakoztunk. Szeptemberre határozottabb formát öltött az MDF, a Jurtában dörgő tappsal fogadták Erhardt Csaba javaslatát arról, hogy mielőbb legyen párt a Fórumból. Október 8-án a Parlamentnél tüntettünk a lelkiismereti tiltakozók szabadon bocsájtásáért. Ebben segített a Kelet-Nyugat Párbeszéd Hálózat is. Az érlelődő helyzetben a Szabad Kezdeményezések Hálózatából kialakult a Szabad Demokraták Szövetsége. A nyilvános alakuló gyűlésre november 13-án került sor a Jurta színházban. Ez volt az utolsó szereplésünk a politikában, mivel a lelkiismereti szabadság nem engedi pártba lépésünket. Mészáros András közreműködése folytán felszólaltam a telt ház előtt. Elmondtam, hogy nagy tisztelettel tekintek az alakuló nyilatkozatra, amelyben az SzDSz Eötvös József, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Jászi Oszkár, Nagy Imre szellemi örökségét vallja magáénak, de a névsorból hiányzik az erőszakot elutasító Jézus neve, ezért nem tudok sem a tanácskozó testületben, sem a tagság sorában szerepelni. Sok sikert kívántam, hogy egy baloldali liberális pártként ki tudják fejteni elképzeléseiket.

Még más pártok is alakultak, kerekasztalra került sor, megegyezések követték egymást és eljutottunk a harmadik köztársasághoz és Antall József irányításával megkezdte munkáját az új kormány. Kónyáné Kutrucz Katalin kérésére, több ismert személlyel együtt megalakítottuk a Halálbüntetést Ellenzők Ligáját, a támogató aláírások nyolcvan százalékát a Bokor hozta. Elismerésként az Alkotmánybíróság ülésén az előterjesztő Horváth Tibor mellett én képviseltem a "társadalmat". Két év múlva majd a Farkas Henrik által kezdeményezett Hadkötelezettséget Ellenzők Ligáját fogjuk támogatni a törvény beiktatásáig.

Eközben megindul a pártok működése, sor kerül az első vitákra a parlamentben, ahová nem megyünk, mivel nem tudjuk vállalni sem a pártfegyelmet, sem a képviselői eskü letételét. Megkezdődnek a személyi konfliktusok, a múltbeli dolgok emlegetése, ahogy a szükség diktálja. Antall József csapatának arroganciája úri emlékeket idéz fel, ezért a következő választáson a Horn-kormány jut hatalomra. Az "öreg" demokraták gyámságát nem kérő Fidesz észreveszi az Antall után a jobboldalon támadt úrt, megszabadul a liberalizmustól és az antiklerikalizmustól és a Néppárt szimpatizánsaként határozza meg magát, csatlakozik is hozzá. A Horn-kormány relatív szürkésege, kommunista bélyege és a Bokros-féle reformok gazdasági hatása azt jelenti, hogy az újat és a szeplőtlen múltat értékelő ország akkor is ellene szavaz, ha jók voltak a gazdasági reformok és a nyugdíjasok ingyen utazhattak. 98-ban megkezdődött a Fidesz-kormányzás és elég hamar nyilvánvalóvá vált, hogy az érett, energikus fiatal emberek hamar elvesztik szüzességüket, és szaporodnak a viszsztatetszést keltő jelek, nyilatkozatok, politikai-gazdasági húzások.

A választók immár negyedszer kényszerültek arra, hogy többségükben valami ellen és nem valamire szavazzanak. Új szereposztásban visszajöttek a szocialisták. Ettől sokkot kapott a Fidesz és attól kezdve minden lehetséges módon, vadul támadta és támadja és támadni fogja a szocialistákat. Nincs mód békét kötni, a harc életre-halálra megy, a miniszterelnökséget a nyolcvanas évek végén

életcélként kitűző Orbán (Püskösti Árpádtól és Fejtő Ferencről tudjuk) már akkor felismerte, hogy igazi ellenfele a baloldalt el nem hagyó Gyurcsány. Az engesztelhetetlen harcban aztán minden megjelenik, lejáratás, vádemelés, a legkülönbözőbb csoportokkal szövetkezés, nacionalista nézetek feltámasztása, az egyház megnyerése és hadba állítása, hűség és hűtlenség, kemény pártfegyelem, befolyásolás, harc a tömegtájékoztatói eszközökért. Nincs értelme, hogy szótárt készítsék, egy kis újságolvasás révén hosszan folytathatjuk a sort. A gond a parlamenti keretek elhagyása miatt növekedett meg. A vitát és ellentmondást nem kedvelő autoriterek az utcát, vagy híveik gyülekezetét választották politikájuk alakítására. Ez azzal járt, hogy az Országház épületébe be nem jutó csoportok csatlakozhattak az ellenzékhez és megjeleníthették a legkülönbözőbb szellemi nézeteket. Csodálkoztam, hogy honnan kerülnek elő gyerekkorom világának szimbólumai, írásai, képei és dalai, tárgyi emlékei, amelyekről azt hittem, hogy csak én ismerem még őket. Rá kellett jönnöm, hogy a kommunista agymosásnak mondott évek inkább a múlt befagyasztásának korszakát jelentették, s az olvadás, az elmaradt kritika miatt, változatlanul dobta fel a fel nem dolgozott maradi, s ezért káros nézeteket.

A polgári körök országos méretben létrehozott hálózata nem is a kritikai szemlélettel foglalkozott, hanem markáns antikommunizmus jegyében inkább az önépítésre, az érzelmi összekovácsolásra törekedett. Alapvető célja az volt, hogy adott jelre meg tudjon mozdulni a hálózat. Ezt igazolták később a vidéki városokban egyidejűleg feltámadó tüntetések. A demonstrálók nem törekedtek arra, hogy elhatárolódjanak a kezdetben kis létszámú, elszigeteltbben megjelenő csoportoktól, amelyek a demokratikus tartalmakhoz szegődve, azok árnyékában hirdették nacionalista, irredenta, etnikai, túlzott nemzeti önállóságra törekvő nézeteiket. Az érzelmek felkorbácsolására alkalmas volt a múlt megkülönböztetés nélküli történelemszemlélete, a globalizáció, az európai egyesülés, a gazdasági stabilizáció, a szomszéd népek szerepének átgondolatlan felfogása. A kisajátított nemzeti jelvények (kokárda, lyukas és nem lyukas zászlók, árpádsávós lobogók) használata viselőik igaz magyarságát akarta bizonyítani az ország másik, nem kisebb felének kizárására.

Az őszi választások után világossá vált, hogy az ellenzék párhuzamos hatalom kialakítására tör. Egyrészt minden lehetséges módon igyekszik gátolni a kormány munkáját, másrészt ötletek sorával igyekszik átvenni a kezdeményező szerepet. Belpolitikai játszmájához egyaránt felhasználja – már korábban is megtette – a szomszéd államok tájékoztalan magyarságát és – a Néppárt révén – az Európai Unió színterét. A megnyert választásokra alapozva, az önkormányzatokat akarja hadrendbe állítani a kormányzattal szemben. Ennek a hatalmi politikai törekvésnek felszíni vagy első sorbeli eredményét tükrözik az erőszakkal végződő tüntetések, a parlamenti kivonulások és a függetlenségre hivatott személyek vagy intézmények befolyásolása.

Hazánkban nincs nagy múltja sem a terrorizmusnak, sem az utcai tüntetéseknek. Különösen nincs az elmúlt ötven évben, mert a hatalom által elkövetett bűnök nem így történtek meg, az ellenzéki megmozdulások pedig nem öltöttek erőszakos formát. A Kádár-korszakbeli tüntetések nem jártak rombolással, a tiltakozók száma nagyon kevés volt. Így hát az, ami a TV-nél, vagy az Astoriánál történt, sokkolta a társadalmat, jóllehet nem hasonlítható össze más, külföldi eseménnyel. A francia ejtőernyősök 68-as

rohamától, a Tienamnen-téren lezajlott drámán át, a jelenlegi chilei tüntetésig felsorolható erőszakos összetűzések jóval felülmúlták kis országunk szerénynek mondható cselekményeit. Nem gúnyolódok: kis ország, kis felfordulás, nagy ország nagy kavarodás. Dehát minden pofon szomorú dolog. És hát, ugyebár, ebben az esetben is feltehető a kérdés, hogy hol is állunk a pofozkodás közben. Császári vagyok, vagy kelyhes? Mindkettő elténné láb alól a másikat, ki a király, ki Isten nevében. Könnyelmű barát vagyok, aki bort iszik és dalol, miközben ezek ölik egymást? Paraszt vagyok, aki keserűen gondolja, hogy ennek az egész hősiességnek mindig ő issza meg a levét? Filozófus vagyok, aki az ajtókeretnek dülve nézi a színjátékot, s akit mindkét fél egyaránt gyűlöl, mert a harcban nem filozófiára vagy békeközvetítőre van szükség? Állj ide, vagy állj oda, de ne gondold, hogy jogod van különködni. Igazságot akarsz tenni? Az igazság nálunk van. Vértésaljai atya ott szaladgál a rendőrpajzsok előtt, nyilván nagyon felizgatta magát. A rendőrök idegesek lettek, mert kitalálták, hogy papról van szó és nem akarnak papot verni, a másik oldal pedig legandhizza, mert erőtlent alakot lát benne. Nem Gandhira van szükség a kiélezett helyzetekben, hanem kockakőre. Emlékszünk még Vértésaljai atyára? Kérem, feltenni a kezeket.

Megértem, hogy kritikus helyzetben mindenki felelősséget érez. A tisztességes emberek önmagukat is vádolják, hogy nem képesek megoldani a konfliktust. A katasztrófák természete azonban olyan, hogy a kritikus pillanatban nincs tökéletes megoldás. Ha a terroristák a markukba kaparintott Boeing felrobbantásával fenyegetőznek, akkor vége a vértelen befejezésnek. Legfeljebb számolni lehet, hogy hány ember fog meghalni, azaz megpróbálni minimalizálni az áldozatok számát. Ez az utasok, a terroristák, a kommandósok számának véletlen függvénye. Csak szakszerűtlen terroristákat lehet eltéríteni a szándékuktól. Erre vannak a pszichológusok.

Eltértem a Kossuth-tértől akár Ibadan, akár Abidjan felé. Ez nem a mi világunk. A mi világunkban az a kérdés, hogy mi a teendő, ha az erőszak lesz úrrá a városunkban. Amint említettem, a kritikus pillanatban nincs tökéletes megoldás. De a bajt lehet csökkenteni. El kell hagyni a harcteret. A küzdő feleket nem lehet meggyőzni. Az ő dolguk, mire jutnak egymással. Lehül a forró levegő, ha a verekedést ellenzők elhagyják a területet és – mondjuk – a harcosok nem érezhetik maguk mögött húszezer ember rokonszenvét vagy – egyszerűen – a báméskodását. A RAF, azaz a Rote Armee Fraktion idején, a szociológusok megállapították, hogy a terroristák legfőbb célja, hogy beszéljenek róluk. A terrorista akkor lesz ideges vagy frusztrált, ha nincs médiavisszhang. Nem ad hírt róluk a rádió, nem közvetíti az eseményeket a TV. Emiatt terheli felelősség a tájékoztatást: miről és hogyan beszél, mit támogat, miről ad hírt egyáltalán

Tudnunk kellene továbbá, hogy nőekkel és kisgyermekkel nem megyünk ilyen helyre, kivéve, ha politikailag teljesen tapasztalatlan, könnyelmű emberek vagyunk. A politikai tüntetés nem majális, angolpark, hanem bármikor eldurvuló gyűlés. Már az is baj, ha a gyerek azt látja, hogy szülei kivörösödött arccal kiáltoznak olyasmi miatt, amit ő nem ért. Aki zavartalan hátteret ad megvadult romboló elemeknek, az részesévé vált a rombolásnak. S a mai összevissza manipulált világban nem kell Pilátusnak lenni ahhoz, hogy feltegyük a kérdést: ugyan kinél van az igazság? Majd hűsz, ötven év múlva kiderül valami, s akkor

sajnálhatjuk, hogy nagy tisztánlátással bevertük valaki fejét. Ez még csak tisztességetika.

Menjünk tovább a divatos katasztrófaelmélet irányába. Csak úgy egyszerűen, vulgárisan. Azt szokták mondani, hogy a körülmények összejátszása folytán, ha Európában lehullik egy virágszirom, annak a hatására kitörhet egy orkán a Csendes-óceán fölött. Arról lenne szó, hogy a kezdeti esemény láncreakciót indít el, amely hatalmas méretűvé növekszik. Nem kell mondani, mennyire így van ez az emberek világában is. Oktatási reform a Sorbonne-on, s hamarosan tele lesznek az utcák lángoló autókkal. Nem Baló úr autóját fogják felgyújtani, hanem utca hosszat borítják lángba a gépkocsikat. Meg még ami ehhez hozzájön. Kis dolgok súlyos következményei. Helyben vagyunk.

Pörgessük ugyanis visszafelé az eseményeket. Ha nem adunk tüzelőanyagot eszmei egyetértésünkkel, passzív asszisztálásunkkal, érdektelen nézelődéssel az induló folyamatnak, akkor nem lesz belőle semmi, vagy lényegesen kisebbre sikeredik, mint megindító szándékolták. Ehhez azonban két dolog szükséges. Először is nem szabad rokonszenvet éreznünk a demonstrálók törekvései iránt. Azaz nem kell azt gondolni, hogy a megválasztott kormányt el kell takarítani még az új választások előtt. Megválasztották, a szavazás érvényes volt, négy év múlva újra jövünk. Ez a demokrácia, ami még nem Isten Ország. Aztán nem kell szimpátiát érezni a Nagy-Magyarország iránt, mert ennek eredményét már többször láttuk, és hát van Mare Romania is, aminek nem kis átfedése van az előzővel. A gyilkosságba torkolló hazafias lelkesedésre itt van Nagy-Szerbia példája, szintén mérhető területi metszetek miatt. Nem rokonszenvezünk a 64 vármegyékkel, nem húzunk fel térképes pólókat, nem teszünk matricát az autókra, nem ragasztjuk fel, hogy gyáva népnek nincs hazája. Nem fárasztjuk magunkat azzal, hogy összegyűjtsük bizonyos zsidó személyiségek névsorát, nem énekeljük léptenyomon a székely himnuszt, nem kenjük mai, tisztázatlan szellemi-anyagi helyzetünket Trianonra.

Lépünk tovább, visszafelé. Nyilvános cselekvésünket sok apró, napi cselekvés határozza meg. Mondunk-e társaságban zsidó-, cigány-, nemzetiségekről szóló vicceket, nevetünk-e azokon? Kacsingatunk-e egymásra, ha nem szólalunk meg? Milyen jelképek függenek otthonunk falain? Elrévedünk-e ősi múltunk történeti meséin? Foglalkozunk-e azzal, hogy nyelvészeti, régészeti kutatásokkal igazoljuk minden környező néphez képest kiválóbb, ezer évekre visszamenő örökségünket. Gondoljuk-e azt, hogy a népek sokaságában, itt, ebben a földrajzi helyzetben, mi vagyunk hivatottak államalkotó, vezető szerepre, s megerősödik-e ebbéli hitünk, ha szemünket a Máriának országát felajánló István királyra vetjük? Ugye már messze vagyunk a rendőrpajzsokat döngető napi politikától, ebben a világban minden szép és igaz. Itt nyílnak magyar nemzeti hitünk virágai. Azok a virágok, amelyek szíromhullásába magyarok százezrei haltak és halhatnak bele a gyakorlati katasztrófaelmélet szabályai szerint. Térjünk rá a második lépcsőre. Mint demokrata, Európa és hazám történetét ismerő, de még nem keresztény ember, indulatunk lecsillapodása után gondolati munkát javaslok. El tudom képzelni, hogy az előző felsorolás egyes tételeivel nem mindenki ért egyet. A tételek azonban állnak, a hatások, érvelések ismertek. Ha tehát valaki felelősséget akar vállalni tetteiért családjá, barátai, nemzete előtt, először vizsgálja meg hétköznapi jelentéktelennek látszó cselekedeteit, értékelje azokat és ezután tegye meg a következő lépéseket. Vegye sorra az általáno-

san elfogadott közhelyeket, fontolja meg a gazdasági és politikai próféták javaslatait, nézze meg, hogy az eddigi nézetei hová vezetnek: megértést, viszályt, katasztrófát szülnek-e? Hősies viselkedésébe nem hal-e bele környezete, népe, ami evilág logikája szerint sem lehet cél. Az elsüllyedő nemzet sírja körül ugyanis senki sem fogja törölgetni a szemét, mert kell a hely az új népvándorlás jövővényeinek. A viszályba süllyedt nemzet simán tönkremegy. Tudták ezt már a 19. század költői is.

Túlmenni látszom a Kossuth-téren? Nem, még előtte vagyok. Az aktív cselekvésre vágyók máris elgondolhatóknak lehetséges feladataikon anélkül, hogy benzines palackok és karók után néznének. Ha jól látjuk, annyi káros gyomnövény tenyészik, s ezek kitisztítása annyi munkát jelent, hogy az igazán radikálisan gondolkodó, tehát az, aki a dolgok gyökerét, okait vizsgálja nemigen fog eljutni a művelési területen tevékenykedő csoportokig. S nem kell szégyellnie magát, hogy nem kiabál, nem rázza az öklét, mert ő nem reménytelen tűzoltással óhajt foglalkozni, hanem azzal, hogy leleplezze a gyűjtogatókat, hogy megmutassa: mi az oka a tüzeknek. Leleplezze négy szemközt, társaságban, nyilvános helyen, írásban és szóban, ahogy lehet. Az eredmény reményében, esetleg reménytelenül. Ez a fáradságos, hosszadalmas tanítói munka ér annyit, mint néhány napos izgatott kempingezés, meleg őszi napokon.

Persze, a tisztességes ember nyugtalan, ha úgy érzi, hogy nem teszi meg a tőle telhetőt, ha úgy érzi, hogy erőtlennül áll az események sodrában. Tenni kell valamit, hiszen elmúltak a diktatúra napjai, új jobb társadalomra van szükség. Az aktív ember akkor fog megnyugodni, ha tudja a szerepét, ismeri az eszközeit. Az újjáteremtés feladatát kapjuk minden nehéz történelmi korszak után. A fenn dícsért radikális megújulás nem az előzmények meg gondolatlan szétverését jelenti, hanem a gyökerekhez nyúlást, új vetést. A második világháború után Simone Weil adott példát az európai helyzet átgondolására, hiszen a pusztításban kiszakadtak a gyökereink (déracinement) és új begyökerezésre (enracinement) lett volna szükség. A kitűnő Simonka (Mauriac nevezte így, nem én), a kínai éhínség idején, kabátja zsebébe L'Humanité-t gyűrve járkált a Sorbonne udvarán, valóságosan megsiratta az áldozatokat és helyrerakta a sohasem éhezett de Beauvoir-t (e másik Simone-tól tudjuk).

A baloldaltól jött, munkásokkal kártyázó, spanyolos leány, aki kereszténnyé lett úgy, hogy soha nem keresztelkedett meg, mélyen átélte azt a feszültséget, amelybe egy hazaszerető honleány kerül, aki veszni látja a hazáját s ugyanakkor felismeri az evangélium erőszakmentes magját. Igen, az evangélium tiltja az erőszakot, s ha egy ország magáévá tudná ezt tenni, az hatalmas tanúságtétel lenne Jézus ügye mellett. Csakhogy ez az ország el is tűnne a világ politikai térképéről, ez a dolgok logikus rendje. Weil kisasszony jó hazafi volt, a sors megkímélte őt attól, hogy verekedővé váljon. Cserébe holtra éhezte magát, hogy megmutassa szolidaritását az ellenállókkal. Sajnos, Mlle Weilnek főleg csak a spiritualitását ismerjük, egyéb, reális nézeteinek ismertetésére vajmi kevéssé került sor. Pedig itt mutatkoznék meg az az ember, aki eljutott a polgárháború vállalásától, a forradalomtól, amely mindenkinek ad enni, addig a késői megállapításáig, miszerint a nép ópiuma nem a vallás, hanem a forradalom. Az a hit, hogy egy rendszer erőszakos megdöntésével valami egészen új, hibátlan struktúra jön létre. Itt láthat-

nánk azt is, hogyan kell mérlegelni a társadalmi cselekvés lehetőségeit, egyetértve vagy vitázva, de semmiképpen nem gyűlölködve vagy verekedve embertársainkkal.

A propos, L'Humanité. Nem tudom, meddig élek és mit tudok még, a magam lassúsága miatt, elmondani. Valójában, az idő múlásával, a reálisan gondolkodó emberek úgyis rá fognak jönni, miféle cirkusz zajlott a Kossuth-téren, s mennyire nincs közünk hozzá. Mivel pedig írásom nem irodalmi alkotás, kedvetekért és egy igaz ember megörökítendő emlékéért, egy pillanatra megtöröm gondolati vonalát. Történt pedig a Kádár-rendszerben, hogy az ideológiai felügyelet megvizsgálta a magánszemélyek által előfizetett külföldi újságok jegyzékét. Megállapították, hogy a francia kommunista párt napilapjának, a L'Humanité-nek, Borsod megyében egyetlen magánelőfizetője van. Vajh' ki ő? Mit ad Isten, senki más, mint a gönci plébános, Balogh István. Jó kis história, egyesek megrökönyödésére. Voltak emberek, akik abban a világban és annak médiumában is tudtak a sorok közt olvasni. Hatalmas jókedvvel tudnám tovább mesélni az idevágó ismereteket egy agyamosottnak nevezett korszak különös útjairól, ahol csak azt mosták ki, aki azt maga is akarta.

Szóval, a gyökerekhez kell nyúlni, új ültetésre van szükség, vagy egyéb életmentő kertészeti műveletekre az élet nevében. Nem érzem, hogy különleges útmutatásra lenne szükség azok számára, akik az Országot keresik úgy, hogy Istennek tetszőnek óhajtának maradni. Ezek nem a követeledző, ordibáló, öklöt rázó népek közül kerülnek ki, hiszen nincs hatalmi és gazdagodási ambíciójuk, nem óhajtának megkaparintani kilátásban lévő nagy pénzeket. A sajtójukat osztják, nem másét. Szeretik a szomszéd népeket, megértésükre törekednek, nem régmúlt dicsőségük hangoztatására. Tele vannak még egyéb balgasággal is, hogy visszhangozzuk Pál és Erasmus kedvenc jelzőjét, de hát mit tegyenek szegények, ha elhitték, hogy másfelé kell keresni a boldogságukat. Sok kiváló keresztény férfiú is mond kegyes szavakat, de cselekedeteik gyakorlati hitetlenséget tükröznek. Az őszinte hitetlenség nem bűn, a kegyességi színészkedés viszont az. A balga alakok a politikai próféták tüzes beszédei hallatán csak olyasmiket mondanak, hogy ha este vörös az ég, akkor másnap szél lesz, meg hát hazánkban kevés kivétellel északnyugati a széljárás. Módosítva plagiálok, mivel nálunk nincs tenger.

A butuska hívőnek, aki vékonyka, strapabíró kötésű (Homage a Heinrich Böll) bibliáját a zsebében hordja és nem úgy olvassa, ahogy a tábori püspök urak is jónak látják, nincsenek gondjai. Ebben a biztonságra berendezkedő világban, nehéz helyzete ellenére is megőrzi jó kedvét, nyugalmát. Kevés veszteni valója van. Így hát Cantabit vacuus coram latrone viator, azaz énekel a rabló előtt az üreszebü utas. Nem akarok bosszantani senkit az idegen nyelvű idézetekkel, csupán azért ráncigálok elő ilyen szentenciát, hogy lássuk: van orvosság a bajokra, ha nincs bennünk vágy a puha székekre, az elnök-vezérigazgatói állásokra, miniszterelnöki hivatalra, számla nélkül felvehető pénzekre.

Azért hozom a régi bölcsességet, hogy emlékezzünk arra, hogy az ember kevéssel beéri, vágyait, ha kevesebbé méri. Ameddig visszanezünk a múltba, mindig megtaláljuk a józan gondolkodás képviselőit. *(folytatjuk)*

PÁL CSILLA

EGYIK OLASZÓRA SODRÁN

Ím a kérdés felmerült: / Hogy milyen nyelv ez a magyar, / Európába hogy került? / Elmeséltem, ahogy tudtam, / Mire képes a magyar. / Elmondtam, hogy sok, sok rag van, / S hogy némelyik mit takar, / És a szókincsben mi rejlik, / A rengeteg árnyalat, / Példaként vegyük csak itt: / Ember, állat hogy halad? / Elmondtam, hogy mikor járunk, / Mikor mondom, hogy megyek. / Részeg, hogy dülöngél nálunk, / S milyen, ha csak lépdelek. / Miért mondom, hogy botor-kál, / Gyalogol, vagy kódorog, / S a sétáló szerelmes pár, / Miért éppen andalog? / A vaddisznó, hogy ha rohan, / Nem üget, de csörtet – és / Bár alakra majdnem olyan / Miért más a törtetés? / Mondtam volna még azt is hát, / Aki fut, miért nem lohol? / Miért nem vág, ki mezőn átvág, / De tán vágat valahol. / Aki tipeg, mért nem libeg, / S ez épp úgy nem lebegés, / Minthogy nemcsak sánta biceg, / S hebegés nem rebegés! / Mit tesz a ló, ha poroszkál, / Vagy pedig, ha vágtazik? / És a kuvasz, ha somfordál, / Avagy akár bóklászik. / Lábát szedi, a ki kitér, / A riadt az elszökell. / Nem ront be az, aki betér. / Más nyelven, hogy mondjam el? / Jó lett volna szemléltetni, / Botladozó mint halad, / Avagy milyen ögyelegni? / Egy szó – egy kép – egy zamat! / Aki "slattyog", miért nem "lófrál"? / Száguldó hová szalad? / Ki vánszorog, miért nem kószál? / S aki kullog, hol marad? / Bandukló miért nem baktat? / És ha motyog, mit kotyog, / Aki koslat, avagy kaptat, / Avagy császka és totyog? / Nem csak árnyék, aki suhan, / S nem csak a jármű robot, / Nem csak az áradat rohan, / S nem csak a kocsi kocog. / Aki cselleng, nem csatangol, / Ki "beslisszol" elinal, / Nem "battyog" az, ki bitangol, / Ha mégis: a mese csall! / Hogy a kutya lopakodik, / Sompolyog, majd meglapul, / S ha ráförmedsz, elkotródik. / Hogy mondjam ezt olaszul? / Másik, erre settenkedik, / Sündörög, majd elterül. / Ráripakodsz, elődalog, / Hogy mondjam ezt németül? / Egy csavargó itt kóborol, / Lézensz, ödöng, csavarog, / Lődörög, majd elvándorol, / S többé már nem zavarog. / Ám egy másik itt tekereg, / -- Elárulja kósza nesz - / Itt kóvályog, itt téntereg... / Franciául, hogy van ez? / S hogy a tömeg miért özönlik, / Mikor tódul, vagy vonul, / Vagy hömpölyög, s még sem ömlik, / Hogy mondjam ezt angolul? / Aki surran, miért nem oson, / Vagy miért nem lépeget? / Mindezt csak magyarul tudom, / S tán csak magyarul lehet...!

KEREKASZTAL

GARAY ANDRÁS:

GONDOLATOK

1. A Bokor minden erénye és baja egy töről fakad: arról, hogy a hagyományos teológiai Isten- és emberképből nem akar kilépni. Ez érthető is, hiszen – úgy gondolja – elvész a talaj a lába alól. Így még tartozunk valahova – és ahogy érzékelem –, egyre többen az intézményi kereszténység soraiban szolgálnak, vagy vesznek igénybe oktatási vagy kulturális szolgáltatásokat. Bármilyen is az Egyház, valahogy mégis a miénk. Mi van az egyházon kívül? Ez a kérdés fel sem vetődik, mert tudat alatt is azt gondolhatjuk, hogy Isten nincs az Egyházon kívül. Hiszen az Isten ott levősége az Egyház fő monopóliuma. És ez az intézmény adja még bokortudatú emberek számára is a biztonságot, az otthon érzését, még ha mostohaként is bánik velünk. A Bokor nem meri kinőni az Egyházat, inkább visszanyesi

magát, egyfajta szellemi öncsonkítást végez, bizonyos értelemben beteljesíti önmagát, lenyesi magáról azt a sok gondolatot (és persze embert), ami nem fér be az odatartozás körébe. Ez az önvédelem a vezetés által is sugallt. Természetesen tudjuk, hogy van Isten az Egyházon kívül, de az semmivel sem jobb, mint az Egyházban lévő. Ha pedig nem jobb, minek a kérdést firtatni.

2. Mára az is nyilvánvaló, hogy míg 2000 évvel ezelőtt a kereszténység a progressziót képviselte, mára erőtlenné, az emberek nagy többségének mindennapjait meg sem érintő, hatalmi, konzervatív ideológiává, a középosztály érzelmi, lelki összkomfortjának tartozékává vált. A világ mai bajai (a környezet állapota, gazdagság-szegénység, a bankok és a multik uralma) ma nem gyógyíthatók az Egyház által 1700 éve sikeresen mondott isten- és emberképpel. Érzik is ezt a tömegek, és sorra fordulnak el az Egyháztól. Csak éppen nem találnak semmit, vagy furcsa képződményeket az ezoterikából és a keleti vallásokból összegyúrva. Aztán oda kerülve könnyen válnak agyimosottakká vagy rajongókká, éppúgy nem gyógyítva a világot, mint azt a részét, ahonnan kiszakadtak.

3. A Bokor által hirdetett istenkép sem képes többre. Részben mert nehezen követhető, részben mert nem tud a hagyományos képhez sokat hozzátenni. Sőt bizonyos értelemben még ront is, hiszen Istentől nem kell félni, mert Isten a Szeretet. Tehát nincs igazi tétje a jóságnak, mert akár jó vagy, akár rossz vagy, az Isten szerető irgalmával találkozol. A szerető Isten teológiája – ebben az ismert formában – nem segít, hanem felmenti az embert. Igazában a Bokor teológiája is jóváhagy egy olyan utat, mely konzerválja a fennálló társadalmi és morális viszonyokat. Bár a Bokor a belső működésében elért egy fából vaskarikát: a szerető istenkép ellenére, sőt annak okán nagy morális, sokszor önpusztító tetteket vitt sikerre. A Bokor, bár a szerető Istentől beszél, az „azonosság-tanban” (lét, magatartás és sorsazonosságok összefüggése) feje tetejére állítja azt.

4. Tehát ma felelősen el kell gondolkodni azon, hogy létezik-e egy olyan Isten és rá épülő emberkép, amely egyszerre sikeresen tölti be az emberek spirituális igényét és a Földet is megmenti, és felépít egy „új emberiséget”. Ehhez el kell szüntetni minden eddigi teológiai tudást, szent könyveket, Bokor- és nem Bokor-dogmatikát, gyermekkori negédes érzelmeket, templomi hangulatokat, mégoly szép zenét és liturgiát. És azt kell „kitalálni”, hogy milyen istenkép lesz ma sikeres, mely osztozóvá teszi az embert, leszoktatja a birtoklás mámoráról, a gazdagságot elemeli az anyagiaktól és kibontja az emberben szunnyadó szellemi és lelki képességeket. Ez szellemi és lelki munka – a Bokornak való. Ez nekünk erősségünk, megszoktuk. De ugyanakkor le is leplezi igazi valónkat, hogy megvan-e még a nyitottság bennünk. Merjük-e, akarjuk-e?

5. A kérdés tehát az: milyen isten- és emberkép teremti meg újra a létfeltételeket a Földön, amik sajnos csak nekünk adóttak: a még gazdag, fehér embereknek. Vegyük elő egy üres papírt és kezdjünk el gondolkodni. Ne gondoljuk, hogy Konstantin idejében nem ilyen kérdést tettek fel. A kérdés akkor is az volt, mint ma: milyen istenkép – és milyen erre épülő emberkép tesz rendet a világban? Akkor megtalálták, ha vérrel, verítékkal is. És a dolog 1700 évig működött. Ma már nem működik. Itt a paradigma váltás ideje.

Az üres papírra meg válaszoljuk meg az alapkérdéseket:
- hogyan lesz itt újra rend?

- mit kell az embernek önmagáról, a másik emberről gondolni?
- milyen istenkép segít ma?
- mit tapasztal meg az ember önmagában?
- mit mond a tudomány az emberről?

Nyilván ez folytatható, ha megértjük az alapkérdés jelentőségét. És nemcsak mi gondolkodunk erről, hanem legyen ez egy nagy általános világméretű kérdésfelvetés. Koordinálása sokféle igénynek, tapasztalatnak és ideának. Sőt az Egyházat is érheti általunk felszólítás ehhez a munkához. Ez nem egyházkritika, hanem a felelősség felkeltése. Nem csak ők vannak a bajban. Mi közösen vagyunk benne. S ha csömlés nélkül körülnézve láthatjuk, hogy sok műhely, kísérlet, gondolat van már erről, s lassan lemaradásban vagyunk. És bízva abban, hogy valamire jutunk, elmondhatjuk az Egyháznak: úgy gondoljuk, hogy ez az isten- és emberkép megoldás lesz. Nem tudom, világméreteken hogyan koordinálódik ez a munka, de elképzelem azt a napot, mikor egy „világtanács” behívja a pápát és mondja: Kedves Benedek! Mi becsületesen elgondolkodtunk a világ dolgairól, és erre és erre jutottunk. Tessék az istenképet és az egyházképet így hirdetni az intézmény erejével, mert az, ami van, 20-50 év távlatában nem menti meg a világot, sőt hozzájárul a pusztulásához. Ha pedig nem, felállítunk és pénzünk egy új spirituális intézményrendszer... (Ne higgyétek azt, hogy ez csak merő fantázia). A kereszténység uralomra jutása előtt hatalmas vallások voltak. Pár évtized alatt elenyésztek, mára alig tudunk róla valamit. (A régészek szerint Rómában több száz Mithrász szentély volt, kb. annyi, ahány katolikus templom van ma.)

6. Rengeteg kérdés van bennem is. Mi lesz Jézussal, az evangéliummal, a KIO-val? Lehet, hogy le kell vágnunk szent teheneket, megszokott és biztonságot adó gondolati pályákat. Az gondolom, hogy az itt vágyott istenkép és emberkép benne van Jézus tanításában. Csak nem erre fókuszálunk, meg talán el is mosódott az Írás kialakulásának krimibe illő körülményein. De a János- evangéliumban talán kiviláglik egy ilyen azonosság: Az ember Istennel a teremtettség okán létazonosságban él. Ez az ember sajátja, a lét ajándéka. Ezt a létazonosságot az ember (sokféle módon) felismerheti, és szabadságában adott és magából, belülről fakadó válasza – a magatartásonosság. Az hogy milyen lesz a sorsa nem lényeges, tudja, hogy elvezíthetetlen módon Istenhez tartozik.

7. És gondolom azt is: hogy a vágyott isten- és emberkép benne van eddigi Bokrunkban és sokféle áldozatában. Talán nekünk csak egy-két dolgot kell másként gondolnunk, és a meglévő biztos alapokról építhetünk tovább. Lehet, hogy a válasz az, hogy nincs jobb, ezt kell jól érteni, és jól csinálni dolgunkat. Lehet, hogy az, hogy minek erre a kis időre ezzel foglalkozni, hiszen az „ember sárkányfog vetemény, nincsen remény...”. Lehet azt mondani: ez nem az én problémám, én jól megvagyok az én Istenemmel. El lehet a gondot bagatellizálni is, lehet szörnyűködni. De tényleg nincs megoldás? De vannak gyerekeink, unokáink, nőnek fel új generációk. Az ENSZ most közzétett jelentése szerint 10 év van még a változtatásra, és ha marad a jelenlegi folyamat, 30-50 év alatt lakhatatlanná változik a világ. (Most ezen a télen mi is kis ízelítőt kaptunk.) Ennyi tellett csak az embertől? Tudom, felkavartalak benneteket és „botránys” ez az írás, de értsétek jól szándékait. Én sem tudok megoldást. De összedughatjuk a fejünket. Ta-

lán kisütünk valamit. Nem is folytatom. Ennyi elég. A Ti hasonló jó szándékaitokba ajánlom.

BULÁNYI GYÖRGY PARADIGMAVÁLTÁS?

Előbb összefoglalom a fenti írás gondolatait.

Ad 1. Az a bajunk, hogy nem merünk kilépni az egyház hagyományos isten- és emberképéből.

Ad 2. Ez a kép pedig 1700 esztendőn keresztül progresszív meg sikeres volt, de a mai bajokat nem tudja gyógyítani; ahogyan ezoterika, keleti vallások sem.

Ad 3. A Bokor Szeretet-istenképe annyit sem ér, mint az egyház istenképe: konzerválja a társadalmi viszonyokat, önpusztító, feje tetején áll.

Ad 4. Félretéve minden Bokor- és Nembokor-dogmatikát ki kell találnunk azt az új isten- és emberképet, amely osztozóvá tesz minket.

Ad 5. Konstantin idejében kigondolták a létfeltételeket megteremtő isten- és emberképet, de az mára már nem működik; találjuk ki az újat!

Ad 6. Segítsen nekünk bele a kitalálásba az egész világ! Amikor elkészülünk vele, szólunk a pápának, hogy vegye át a képünket; ha nem veszi át, üzemeltetünk egy másik egyházat.

Ad 7. Benne van ez a kép Jézus tanításába: lét- és magatartásonosság. Lehet, hogy nincs jobb, mint a miénk. Nincs is már szükség rá, mert a század közepére lakhatatlanná válik a Bolygónk.

Most meg reflektálok rájuk.

Jézus tudta, hogy igéje (istenképe és emberképe) el nem múló érvényű. Tudta, hogy jobb, mint a zsidó vallásé, és még sem szakadt ki belőle. Pál kiszakította a zsidó vallásból a Jézusban hívőket, s elkészített egy komilfó (keresztény) vallást – nem rosszabbat, mint a zsidókét –, amely gond nélkül kiegyezett a hatalommal, Konstantinnal. Ez a vallás azért működött addig-ameddig, mert máglyán elégette azokat, akik mást tanítottak, mint az egyház. Az ezután támadó eszmék is mind a hatalom alapján működtek. Jézus (és nyomában a Bokor) fedezte fel, hogy Istennek nincs köze a hatalomhoz, kiváltsághoz, gazdagsághoz, uralkodáshoz, gyilkossághoz. Ez a történelem egyetlen említésre méltó paradigma-váltása. Nem kell másik isten- és emberképet keresni. Holnapra támadhat új felfedezője ennek a régi paradigmának, a jézusinak. Alighanem magán erőfeszítésből, miként Názáretben is, majd kétezer esztendő után a Duna-tájon is abból támadt.

KIRÁLY IGNÁC A HANGJELZÉS FELELŐSSÉGE

Választottak vagyunk. A választottak maguk választották küldetésüket Istenünk minden embert kiválasztani akaró rendjében. A meghívottak tömegéből kiváltképp és a jézusi hangra figyelően igyekszünk gondolkodni és élni. Sajnos ez nem tett automatikusan szentebbé, okosabbá bennünket más Istent keresőkhöz képest. Minden keresés új elbizonytalanodást szül, minden neki buzdulás új elégedetlenséget eredményez. Mindezek ellenére felelősségünk át nem ruházható, sem az utánunk jövőkre, sem a mai gátló tényezőkre. Mentség sokféle lehet, de mentesség a vállalt küldetés alól nincs.

A *jézusi hangot választottuk*. A hangnak hangoznia kell, fülbe súgva, háztetőkről, akár alkalmas, akár nem. Közöttünk általános hangkötelezettség van érvényben. Az érvényben levést nem csökkenti a kérdőjelek, a sikertelenségek sokasága. A választott dolga, hogy „tévedt, sújtott embertársinak / Irányt adjon, s erőt, vigasztalást.”- amint ezt Vörösmarty írta. Mit csináljunk, ha az embertársak más szövegekre vevők és nem a miénkre? Elég-e a hűséghez annak a tudata, hogy amit Jézustól tanultunk az emberhez méltó, értelmes életalakítás, minden ellenerő ellenére? Van-e erőnk vállalni az ellentmondást: amint azt Deák Ferenc írta :”Tudtunk reménytelen ügyért is reménykedve küzdeni.” Egy szent megszállottról el tudom képzelni a töretlen célra-tartást. A kis emberről, az átlag emberről azt tudom elképzelni, amit magam tapasztalok: erőforrás, hogy vannak egyfelé néző testvérbarátaim /második kötelekém/, van hitetlenül is hinni akaró égre tekintésem /lelki életem/ és van jézusi tájékozódásra hajlandó szellemi életem. Attól pedig óvakodom, hogy magamat a nálam nagobbakhoz hasonlítsam, nehogy ál-alázatból elnémuljon a személyesen rám bízott és magam vállalta hang. Ha kell önvédelemből is őriznem kell a belső hangot, mely enyém is, meg nem is, hogy élhető legyen számomra az élet, mint azt Kányádi Sándor írja: „Vannak vidékek legbelül, ahol a keserű számban édessé ízesül.” /Előhang/.

Hangzavarban élek. Most nem érdekel a világ csábító reklám hangja, nem érdekel még a jóra valóknak látszók hangja sem. A magunk bokros, „gyökeres” hangzavara érdekel. Az összhangzattan tantárgy a szakiskolákban. Ilyen végzettségünk nincs. Van helyette prófétai hevületünk, egyéni kutatásunk és meglátásunk, és vannak határozott kijelentő mondataink. Összhang helyett szép és egyéni kövületeink vannak. Szépek, egyéniek, lelkesek, de kövületek. Kövület számomra minden, ami nem hordozza az élet jelenségeit. Az élet ismérvei: szellemi kereső építkezés, kihívásokra való érzékeny válaszképesség, helyváltoztatásra, életforma változtatásra való nyitottság, lét-számbeli szaporodás, minőségi életre való tudatos törekvés és hirdetési elkötelezettség. Amelyik életjelenség csak szándékban van meg, az még nem élet, de remény az életre. Ami már csak a papiroson van meg, az már kövület, amit majd bogarászhatnak az utánunk jövő történészek, ha látnak benne fantáziát. Hangzavarnak élem meg, mikor valaki nekem akarja kitalálni, hogy mit kellene csinálnom, miközben maga éli az ő fellegvári külön bejáratú életét. Hangzavar számomra az is, ha mindenki elmondja a maga önálló és egységes nagy gondolatát, de a rugalmas nyitottság éltető szerénységének megnyilatkozása nélkül. Hát igen, a közösségvezetőkben harmonikus kórust csinálni embert próbáló karnagy feladat. Lehet, hogy karnagyokból nem is lehet kórust csinálni? Lehet, hogy a közösségvezetésbe beleöszültekből nem lehet hagyományos felvevő közösséget csinálni? Ha így állna a dolog, akkor azt kell csinálni, amire alkalmasak lehetünk.

Éltető harmóniára van szükségem. A jézusi hangra szövetkeztünk, hát lássuk: ki, mit olvas, ki, milyen értéket talált, ki mit csinál a közösségeiben, ki hogyan szeretiküzd meg családjá életét, ki miben szorul segítségre, ki miben kapott erőt...vagyis ki hogyan éli meg a maga karmesteri életét? Vörösmarty széles öleléssel írta: ”Testvéreim vannak számos milliók!” Én megelégszem azzal, hogy testvéreim vannak, kikkel együtt munkálkodom az Isten Országáért. Ezekkel vagyok egy-egy kisközösségben, ismerem őket és ők is ismernek engem. A velük való

találkozás nem gyomorgörcs, nem munka, hanem megmerítkezés gondolatokban, sorsokban. Az évek múlásával „egyszer elcsitul az emberben a kamaszdölyf” /Shaffer Erzsébet/ és már nem legyőzni akar, csak belékarolni, már nem a maga képére akar formálni, csak eltanulni a jézusibb hanghatás számára hatékonyabb fogásait.

Éltess bennünket Atyánk, hogy éltetni tudjuk mi is egymást és a reánk figyelőket!

FARAGÓ FERENC TANYAI SZILÁNKOK

Kormánypolitika: A hazugságot nem lehet megreformálni.

*

In memoriam József Attila: Távozott a fájdalom tőle, vers lett belőle.

*

Isten mindenben mérhetetlenül fölülmúlja a világot, ugyanakkor a legbensőségesebben benne is van.

*

Minél nagyobb az *egység*, annál sokszínűbb benne a *különbözőség*.

*

Istentől *eredés* Istenbe való *visszatérést* jelent.

*

Állandóságunkban vagyunk *változók*, és változásainkban vagyunk *állandók*.

*

Isten korlátlanul *benne* van minden létezőben, ugyanakkor korlátlanul *fölötte* is áll.

*

Amennyiben önmagunkat önmagunkban alapozzuk csak meg, hamarosan önmagunkon kívülre kerülünk.

*

Külpolitika: A dolgok nem Budapesten, hanem Isztambulban, Bécsben, Moszkvában, New Yorkban, Tel Avivban és Brüsszelben döltek/dölnek el.

*

Az *egység* állítása nem jelenti a *különbözőség* tagadását.

*

Valójában minden Istenre utal, még kétkedéseink és tagadásaink is.

*

A hit csak a lélek legmélyén születhetik meg.

*

Van, Aki közelebb van hozzánk, mint saját magunk.

*

Az evilági sikerek - 'nem-evilági' kudarcok.

*

Két emberi tévedés: Ha emberi szempontok szerint magyarázzuk a világot. – Ha nem emberi szempontok szerint magyarázzuk a világot.

*

Racionalizmus: Értelme csak annak van, ami túlmutat önmagán.

*

Ha az ember tudományos módszerekkel meg tudná ismerni az Istent, akkor nyomban uralma alá hajtaná. Ez elől tér ki Isten igen tapintatosan.

*

Megkülönböztetett tisztelet illeti az *ősöket*, valamint az *utódokat*.

*

Az evilágban gyakran a jó elnyeri a büntetését, a rossz pedig a jutalmát.

*

A tények mindig ártatlanok, igazgá vagy hazuggá mi magunk tesszük azokat.

*

Nem szükséges, hogy mindenről legyen elképzelésünk, a dolgok is hagy képzelhessenek el minket.

*

A szakadékba csak zuhanni lehet, óvatosan szálldosni nem.

*

A szellem gravitációja fölemel...

*

Vajon akkor is lenne hazugság és képmutatás, ha nem jövedelmezne ilyen jól?

*

A magány nem remeteség, mint ahogy a közösség sem tömeg.

*

Amiről becsülettel nem lehet beszélni, arról hallgatni kell.

*

Lehet, hogy csak a legnagyobb sötétségben lehet megvilágosodni?

*

Amennyiben a vallásos emberek vallástalannak tartanak, annyiban a vallástalan emberek vallásosnak fognak tartani.

*

Szocializáció: Még nem tud belenőni a világba, ugyanakkor már kinő a világból.

*

Nem ragaszkodni semmihez, legfőképpen nem a ragaszkodáshoz.

*

Amint rendbe jössz *magaddal*, azonnal rendbe jön a *világ* is.

*

A hazugság megtévesztésig hasonlít az igazsághoz. Az igazság egyáltalán nem hasonlít a hazugsághoz.

*

Mindig többek és többek lehetünk, de a legtöbb az nem elérhető.

*

Meghatározni valamit, annyit tesz, mint határvonalat húzni.

*

Leltár: A lényeges dolgok hiányoznak, a lényegtelen dolgokból többlet van.

*

A klérus abban érdekelt, hogy a hívek meg ne tudják, hogy mi az igazi kereszténység, ellenkező esetben leáll az egész gépezet.

*

Csak az változhat, amiben megvan az állandóság.

*

A véletlen *törvényszerűsége* egyben a törvény *véletlenszerűsége* is.

*

Nem önmagunkért, hanem egy magasabb körforgás fenn tartásáért létezzük.

*

Az élet nem arra való, hogy jól járjunk vele; mert aki jól jár, az rosszul jár és aki rosszul jár, az jól jár.

BULÁNYI GYÖRGY

Krisztus király Sashalmom

Isten bennünk van, a királysága pedig köztünk, és e királyság rajtunk fordul. Rajtunk, és Isten többet nem tehet, mint amennyit tett. A csodálatos kenyérszaporítás után megindul ötezer férfi Jézus felé, hogy királlyá tegye őt, s Jézus felmenekül előlük a hegyre imádkozni. A hozsannás virágvasárnapi bevonulás után pedig kimegy tanítványaival imádkozni a Getszemáni kertbe, s ott bevárja a főpap szolgáit, akik megkötik őt. A történelmi kereszténység pedig a 4. századtól kezdve átveszi Konstantin császárral együtt az evilág ügyeinek az intézését. Karddal, vérontással, hatalommal. De nekünk volt egy szép félszázadunk idehaza, kicsiny hazánkban. E félszázadban vértanúink támadtak, és közben Isten országát építeni akaró kisközösségeket hívtunk létre. S ma dübörög bennünk is a vágy, hogy tegyük rendbe az evilág dolgait. Jézust nem győzte le ez a sátáni kísértés. Nem akart király lenni. Inkább a Golgotát választotta. Nem a más vérenek ontásával, a maga vérenek ontásával akart segíteni rajtunk.

Nagyon csúnya világban élünk. *Termelj többet! Foggyassz többet! Költsél többet! Szerezz többet!* – ezt halljuk mindenütt. S ezt kezdjük hallani belülről is. Legjava testvéreink tőlem is azt kívánják, hogy mondjak Nektek itt ma mást, mint amit négy hete prédikáltam. Valami mást. Olyasmit, ami a Kossuth téren hallható. Tudnék olyat mondani, de nem akarok. 64 éve elsömisés képemre ezt nyomtattam: *Én pedig ne dicsekedjem másban, mint a mi Urunk, Jézus Krisztus keresztjében, akiben nekem keresztre feszült a világ, s én a világnak.* Tartom ehhez magam 64 év után is. Az ígehirdetést a keresztről nem cserélem le arra, hogy követelem, hogy több lehessen a pénztárcámban.

A kis időre, ami nekem még hátra van, már nem cserélek. S ha fiatal volnék, s még évtizedek volnának előttem, akkor sem cserélnék. Ez a mostani csúnya világ már kimondta maga fölött a halálos ítéletet. Nem adja tovább az életet. Nem házasodik, hanem válik és egykézik vagy egyszézik. Nem azért akar többet szerezni, fogyasztani, hogy továbbadja az életet. Többet akar költeni. Miért? Nincsen miért. Azért akar többet költeni, mert többet akar költeni. Ezt kívánja tőle az ő istene, akit úgy hívnak, hogy Mammon. Ismerhetitek Ady Endre versét: *Az idő rostál.* Ezt írja benne:

*Kezében őriás rostával / Áll az idő és rostál egyre,
Világokat szed és rostál ki / Vidáman és nem keseregve
S búsul csak az, akit kihullat.
S aki kihull, megérdemelte, / Az ocsút az Idő nem szánja,
Aszott nemzetek, hűlt világok, / Tört életek miazmás vágya
/Halálra valók s nem kár értük.*

S én nem akarok Idő lenni, és nem akarom temetni nemzetem. Nem akarok búsulókat, és nem akarok olyakat, akik kihullnak. Én csak nem halálra valókat akarok. Olyanokat, akikért kár. Mondom tehát ugyanazt, amit négy hete mondtam. Olyanokat akarok, akik családban gondolkodnak, akik akarják az Isten áldását. Tanulhatunk a Kárpátokon túl élő csángó magyar testvéreinktől. Amikor meglátják egy asszonyon, hogy gyermeket vár, nem azt mondják róla, hogy állapotos meg hogy terhes. Még annál is szebbet mondanak, hogy áldott állapotban van. Azt mondják, hogy *jövője van.* Ha én itt, Istenünk templomában beszélhetek Nektek, akkor olyanokat akarok mondani, ami segíti a jövőtöket. Nem a többet szerzés, nem a többet költés, hanem az élet továbbadás igéi segítik. Jézus nem mondta, hogy én

vagyok a többet szerzés, a többet költés, hanem azt mondta, hogy én vagyok az *Élet*.

Egyikőtök, aki négy hete mise után bejött és beszélgetett velem arról, amit prédikáltam, azt mondta, hogy a történelem arra tanít bennünket, hogy forradalmak és véráldozat útján ment előbbre a világ, az emberiség. Magam pedig úgy gondolom, hogy ha előbbre ment a világ, akkor Jézus forradalma, az ő mások vérét nem ontó forradalmának a segítségével ment előbbre a világ. Meg a maga véreinek ontása által. S ha mi, az ő nevét vállalók is átálunk azok közé, akik mások megváltoztatásától reméljük az emberiség és hazánk szebb jövőjét, akkor nem lesz Jézusnak népe. Akkor nem lesz, aki mondja a jézusi ígét, melyről azt hallottuk a múlt héten, hogy ég és föld elmúlnak, de az én ígéim el nem múlnak.

Nagyon kell bízunk ennek az ígének az erejében. Ne gondoljuk, hogy a jegenyefák az évig nőnek. Berzsenyi Dániel írta *A magyarokhoz* c. versének utolsó szakaszában:

Felfogat a nagy századok érckéze / Mindent: ledült már a nemes Ilion

A büszke Karthagó hatalma, / Róma s erős Babilon leomlott.

A csak vérontással lehetséges forradalmakat nem Jézus tanítványainak kell levezényelniük. Nem szabad nekik. Az egyetlen, aki a történelemben komolyan vette a Ne ölj! parancsot, Jézus volt. Aki Jézus tanítványa, sohasem tévedhet bele a gyilkosság, a katonai eskü letételének sántáni zsákutcájába. Nem a vérontásban kell reménykednünk, hanem abban, hogy akiknek az arany az Istenük, mindig fejre állnak. Olvastam a napokban egy könyvet, az a címe, hogy *A multik alkonya*. Olyan ez, mintha ötven esztendővel ezelőtt arról írt volna valaki könyvet, hogy a Szovjet alkonya. S a Szovjet már közel húsz esztendeje kimúlt. Ami miatt mi most hajlamosak vagyunk terekre sétálni, az a valami is ki fog múlni. Akkor is ki fog múlni, ha nem érünk rá a sétára. Mibe fog belehalni? A bűneibe. Mi az? Szerezni akar, és többet, mint amennyi a másiknak jut. Gyerek voltam az első világgazdasági válság idején. A piacon hegyekben állt a paradicsom, két fillér volt kilója, s nem volt, aki meg tudta volna venni. A multik termelnek automata gépeikkel, s termékek bolti árának kicsiny töredékét adják fizetésül a termelőknek. Ki fogja akkor megvenni termékeiket? S nincs aki parancsoljon nekik. Az egyes államok vezetői érdekelték ebben a *majd nem lesz, aki megveszi*-stílusú termelésben. Nem érdekelt személyeknek pedig semmi módjuk nincs arra, hogy vezető pozícióba kerülhessenek. '56-ban még kellett a tankok, hogy elsöpörjék a forradalmat, ma már elegendő hozzá az újság meg a TV, és minden elnyugszik, mintha semmi sem történt volna.

Mondok még egy történetet. Magam az '56 előtti éveket egy ávos börtönben töltöttem. Egy vezérkari tiszt volt a zárkatársam. Az ENSZ-csapatok megérkezésében reménykedtünk. Kérdeztem őt, hogy mi lesz a programja. Ezt válaszolta: az a kérdés, hogy melyikünk kapja meg azt az egy millió dollárt, ami kell a választások megnyeréséhez. Amelyikük kapja, majd megírhatja a programot valami firkásszal. Mért mondta ezt? Mért a firkász csak azt írhatja meg, amit mond neki, aki adta nekem az egy millió dollárt. Nem tudtam akkor semmit sem válaszolni rá neki. Ma már tudnék? Igen. Mit? Azt, hogy értem, amit mond. Azért értem, mert valakinek a győztesek biztosan odaadják az egy millió dollárt, s aki megkapja, majd elvégzi, hogy a válasz-

tásokon a millió dollárt meg nem kapók csak jelentéktelen kisebbség lehessenek.

Ezért nem omlott Jézus az ötezer férfi karjába, ezért ment el Jézus a Getszemániba és a Golgotára. S aki Jézusnak a tanítványa, annak ezt értenie kell. S ha nem érti, akkor nem tanítványa Jézusnak. Akkor a Konstantinnal kezdődő jó másfél ezer esztendőből még nem tanult semmit, s akkor csak folytatója annak a kereszténységnek, amelynek semmi, de semmi köze nincs Jézushoz.

LEVELESLÁDA

BULÁNYI GYÖRGY

Egyik közösségem múlt havi találkozója előtti napon kapjuk egyik testvérünkötől, a közösség régi tagjától, ezt a levelet.

Kedves Mindnyájan! Nekem pedig itt van a helyem a holnapi keresztúton, ahová a képviselőtestület minden tagja elváratik. Megőrzöm emlékezetemben azt a dalt, amelyet sokan Bokor-himnusznak neveznek, és megőrzöm – miként a fizika és szakmám, az elektrotechnika alaptörvényeit – a piramisszerű szerveződés elvét. Gyurka bácsit pedig meglátogatom, ha úgy adódik, akkor csoport-találkozó alkalmával; és ha nem úgy adódik, akkor keresek másik alkalmat. Kedves Mindnyájan, kedves emléketeket őrzöm, és örülök, ha majd újra találkozunk, akár egyenként is. *Hanem csoportról beszélni, így, az olyan színjáték, amelyből kiszállok*. Szeretettel: ...

Válaszok a levélre: Kedves ...! Mindig nagyon szívesen látlak. De amiből kiszállsz, az nekem az élet. Nagyon sajnálom. Szeretettel Gyb.

Ezt követően, még a találkozóink előtt meglátogat, s beszélgetünk egy jó fél órát, melynek hatására kapok egy újabb levelet, melyet csak azért bocsátok a Koinónia olvasói elé, hogy megkérdezzem őket, hogy TAPASZTALATAIK IGAZOLJÁK-E, HOGY A BOKOR HATVAN ÉVES FELISMERÉSEINEK JAVA RÉSZE MA KÖNNYED SZÓVÁLTÁSBAN TERJED A KAMASZKORÚ HITTANOSOK KÖRÉBEN.

Hogy mi az, *ami ma a jézusi örökségből ma elveszni látszik*, és levelének egész tartalmát, azt magától, ... testvéremtől, vagy most már csak felebarátomtól, fogom megtudakolni, s ha kapok választ, ami alkalmas a közösségi megvitásra, majd közlöm ezen a helyen is.

Kedves ...! Legutóbbi e-mailedre válaszolok. Hogy könnyebben érthesd szavaimat, idekattintom leveled, s megakasztom szövegedet ott, ahol van valami mondanivalóm. Hozzáfogok.

Kedves Gyurka bácsi! Próbálom visszaolvasni, amit közelemben megértettem. Hogy Isten népe vagyunk, meg nem kérdőjeleztetik:

/1/ Minden ember Isten népéhez tartozik, aki figyel lelkiismerete szavára, mert ezáltal jutunk el Istenhez.

folytonosságunk a kézzelírásban

/2/ Nehogy összetéveszd azt, amit erről tanultunk, a valósággal: az első három században a Jézusra emlékezők gyülekezetei, maguk választották kézzelírattal maguk közül a legalkalmasabbat a felügyelői (episkopein= felügyelni) tisztségre.

és a tanításban

/3/ Mielőtt Jézustól egyetlen ránk maradt szót lejegyezték volna, elkészült Pál irodalmi életműve, s benne az, hogy

Jézus kiengesztelte a haragvó Atyát Ádám, valamint minden még élő ember bűnéért, aki ezt a kiengesztelést elhízi, s ennek jelül megkeresztelkedik... a többi elkárhozik. A tanításbeli folytonosságnak ez sokkal masszívabb eleme, mint az ellenszereget, melynek megvallása miatt 20-30 éve ateisták s a Magyar katolikus Püspöki Kar közös erővel ítelték el a Bokor szolgálatmegtagadót.

bizonyosabb, mint a zsidóké Ábrahámától Mózesig, mint Mózesről Jézusig vagy mind a mai napig. Hanem az látni való, hogy baj esett ebben a népben, amelyben Te magad is "mindenáron" és nem csekély áron kitarítottál. Lehet úgy vélekedni, hogy már ezer éve is éppoly méltatlanok vagyunk arra, hogy a Fölkentről christianusnak neveztesünk, mint ahogy a zsidóság is méltatlan arra, hogy Isten nevével az Övének neveztessek. Hanem a méltatlanság ténye az ontológiai tényen nem változtat.

/4/ Gondolom, hogy a zsidók zsidó voltát meg a keresztények keresztény voltát mondod ontológiai ténynek. Ontológiai tények: Van valami. A valami nemcsak létezik, hanem a létező valamiféle jegyeivel is rendelkezik: valamilyen, s ezért valami. A valamik össze nem tévesztendő: ez a valami vagy az, ami, vagy valami más – harmadik eset nincs, stb. A zsidók az Isten választott népének mondták vagy mondják magukat – ez nem ontológiai, csak általános beképzeltségi tény. Istennek nincs választott népe, ahogyan egy tisztessége szülőnek sincs választott gyermeke. Mindegyiket egyformán szereti. Istenben is van ennyi tisztesség. *Választottaivá* azzal tesszük magunkat, hogy igyekszünk teljesíteni akarátát, kedvét keressük. A keresztények keresztény-volta is csak történelmi tény: megöntötték a bubát vagy nem öntötték meg. Ha megöntötték, akkor megkeresztelt keresztény. Hogy megkereszteltként mint gondol és mit tesz, mindennek semmi köze az ontológiához. A lét-, magatartás- és sorsazonosság Jézussal jelentené az ontológiai tény. Nagyjából az ellenkezőjét annak, amit kívántak tőlünk 1700 esztendő alatt az e tárgyban illetékesek. Csak mi magunk tehetjük magunkat Isten választottaivá és Jézus tanítványainvá.

Ezért is hajolhatunk arra, hogy a zsidóság kétezer éves botrányának mintájára, a kereszténység elnyomódását, világ szégyenévé fajulását, lássuk elkezddődni!

/5/ Elkezdődött ez már abban a pillanatban, amikor fennkölt lelkesedéssel kereszténnyé fogadtuk a hadsereggel rendelkező Konstantint.

Hanem hát miben áll a baj, mely jelen van, mely már már elnyel minket? Közönséges bűneinkben, hamis isteneinkben, melyek között előkelő helyen terpeszkedünk saját magunk, mint lustaságunk, torkosságunk, bujaságunk, kapzsiságunk, hiúságunk és gőgünk istenei.

/6/ Nem a közönséges bűneinkben áll a baj, hanem abban, hogy Jézussal összeférhetőnek tekintjük, hogy nevében egyeduralkodjunk, mérhetetlenül gazdagok legyünk s hogy bevonuljunk katonának. Közönséges bűneink együttjárnak Istenről élőlénynek teremtett voltunkkal. Az általam említettekét kellene Jézussal összeférhetőtlenné vallani.

Nem újak ezek a Nap alatt, János pedig világosan elénk adja Jelenéseiben, hogy időnként rettenetesen eláradnak az effélék, máskor azonban a Gonosz megbilincselteket.

/7/ A Jelenések azt adják elénk, hogy maga Jézus is beáll a *mindenható Isten haragjának véres borsajtóját taposni*, s csak reméli a Gonosz megbilincselését, de Istennek nincsenek bilincsei, s azt is elviseli, hogy János

leírja azt, ami fentebb mondatik, s azt is, hogy Jánosnak ez az írása egyike legyen a 27 kánoni könyvnek.

Te pedig elénk adtad különböző idők programjait, a hatalomtól sebezhető hierarchia helyébe állítható testvéri kötelek tartó erejét, a "Ne ölj!" és az "Egy dénár" alapelveit. Harminc évedet emlegetted nekem, Gyurka bácsi, és nem hatvanadat!

/8/ Lehet, hogy harmincat emlegettem, de a hatvanban is ugyanazt emlegettem.

Ez a szám pedig beszédes, és csak arról szólhat, hogy akik 2000 éve a Mózes székében ültek, ma a galileai hálszemberek helyén terpeszkednek. És ez sem új a nap alatt! Megrettenésre és kétségre valóságosnak csak egy okot ismerhetnék el, azt az egyet, ha a Jézus emléke, az ő hagyatéka sérült volna meg. Ugy értettem és úgy gondolom, hogy Te valóban ezt állítod! Hiszed, ha jól hallottam, hogy azt kell hirdetned keveseidnek, ami a Jézus tanításából napról-napra, immár évszázadok óta elsikkad! Sokat hallgattalak, talán már öt éven is át, de nehéz volna nekem mindazt összeszednem, amit Te mostanság az elveszéstől féltesz, mivel hogy ezeket Neked kellett egy hosszú élet minden szenvedésében és munkálkodásával magadnak megtalálnod és összegyűjtened, mivel hogy ezeket sem ifjúkorod tanárai, sem felnőtt korod fölöttesei soha nem tárták elé! Elégszer elmondtad már ezeket – nem vonom kétségbe szavadat –, de alkalmatlan alakban! Placid atya könyve kb. 52 homíliát tartalmaz, egyenként négy-öt, legföljebb hat perceseket! Ennél hosszabban "normális" (mánaposág ilyennek ítélt) ember nem figyel senkire! Nem lehetne egyszer, háromszor, de legföljebb tízszer öt percebe összeszedni azt, amit Te valóban ránk akarsz hagyni?

/9/ Életem írásos maradéka alighanem százszor is terjedelmesebb, mint sok más felebarátomé – tehát alakja Számodra alkalmatlan. Felkínálom Neked leveledhez fűzött és egyetlen öt percnél is kevesebb időt igénylő glosszáit, azt remélve, hogy alakja alkalmas lehet Számodra.

Vígasztalót pedig én egészen más kettőt mondanék: (1) Írástudók és farizeusok elfoglalhatják Mózes és szent Péter székét, s mindenkor állhatatosan fognak fáradozni ennek érdekében. Hanem az Illés, a Nátán, az Ámosz, az Izajás, az Ezékiel, a Názáreti, az Assisi, a Kalkuttai meg a Taizéi "székének" a közelébe sem tudnak szagolni, és nem is tudtak soha!

/10/ A Názáretit kiemelem a tiszteletünkre méltó nevek sorából, mert csak neki adatott az a hatalom, hogy tanítványait elküldje a nagyvilágba, hogy tanítványává tegyen minden nemzetet, a miénket is. Engem nem vigasztal, hogy a nevében megkereszteltek valami egészen mással töltöttek el 1700 esztendőt. „Keveseim” akármilyen kevesek, arra törekednek, hogy ez másképpen legyen. S egészen vigasztalan lennék, ha ezek a kevesek is elfogynának. Miattad is vigasztalan vagyok.

(2) Amit Neked indokolt félelemben, testi és utóbb erkölcsi magaláztatásban kellett magadnak fölismerned, annak a java része ma könnyed szóváltásban terjed a kamaszkorú hittanosok körében. Fájnalunk inkább azt kell, hogy mostanság a jézusi örökség másképpen csonkulva kerül az ő szemük látókörébe. AMI A JÉZUSI ÖRÖKSÉGBŐL MA ELVESZNI LÁTSZIK, AZ NEM UGYANAZ, AMI HÚSZ, NEGYVEN VAGY HATVAN ÉVE ELVESZNI LÁTSZOTT! Szeretettel: ...

/11/ Kérlek, légy szíves megírni nekem, hogy mi az, ami 20-40-60 éve látszott elveszni a jézusi örökségből. Kérlek, írd meg, hogy ma mi látszik elveszni a jézusi örökségből.

Kérlek, világosan írd meg a két látszat különbségét. És még azt is – ha van ilyen –, ami ebből az elveszésből Számodra nem látszat, hanem valóságos elvesztés. Szeretettel Gyurka bácsi

BULÁNYI GYÖRGY

BESÚGÓK

a jézusi kétszerkettő, avagy az E. O. törvénye

Az *evilági ország* bibliai ihletésű kifejezés. Profán nyelven úgy hívják, hogy állam. Államot csak úgy lehet fenntartani, ha egy hajóban eveznek, akik számítanak valamit az országgá alakult társadalomban. (Állam nélküli társadalom csak gondolati játék: a valóságban nincs.) Az állam, az evilági ország pedig magyarán megnevezve: erőszakszerv. Csak a jézusi ország, az Isten Ország, nem ismeri az erőszakot; neki a szeretet volna-lehetne az egybetartója. Ezért aztán az olyan alakulat, amely evilági országnak is, Isten Országának is akarná mondani magát – fából vaskarika. Ezt a fából vaskarikát csinálja Konstantin császár óta egyfolytában az úgynevezett keresztény világ, mely hallott valamit harangozni Jézustól az Isten országáról. Az egyház Jézus útját akarná járni, miközben szentté avat sikeres-sikertelen hadvezetőket is, s az evilági országokat rendőrséggel, csendőrséggel egybetartó királyokat is. S Közben nem vallja be az egyház, hogy a fából vaskarikát csinálja. A fából vaskarika ellentmondás. Az ellentmondásoknak pedig illenék előbb-utóbb tarthatatlanná válniuk. Azokká lesznek? Nem biztos.

Nagy és sikeres a történelmi múltjuk. Asztrik esztergomi érsek s a többi főpap jelentős támogatója volt az első magyar király belső és külső fegyveres harcainak. Muhinál Ugrin kalocsai érsek volt IV. Béla királyunk hadseregének parancsnoka. Mohácsnál meg Tomori kalocsai érsek vezette II. Lajos királyunk seregét. Az ellentmondást az egyház történetében senki sem tette szóvá. A kereszténység hajnalán vallotta már Szent Pál, hogy a hatalom az Isten szolgálja a jók megjutalmazására, a gonoszok megbüntetésére. Ágoston, az egyházi ókor legelismertebb teológuspüspöke, a császár hadseregének segítségével verte szét a donatista eretnekeket. Ágoston-féle királytűkörből tanulta Szent Imre herceg is, hogyan kell keresztény királlyá nevelődni. Bele is kerültek az *Intelmek* a magyar Corpus iurisba. A *keresztény* egyértelműen azt jelenti, hogy *nem jézusi*; azt, hogy elfogadja az evilági országot és annak rendező elvét és gyakorlatát, az erőszak-alkalmazást.

A múlt század elején Klebelsberg magyar kultuszminiszter levelet ír *de Gasperi* vatikáni államtitkárnak: püspökké csak az lehet, aki teljességgel bírja kormányuk bizalmát. S ez érthető, természetes és elfogadható a Vatikán államtitkára számára. A fából vaskarika a 20. században is mindig működik. A legutóbbi egyetemes zsinat kéri az államhatalmat, hogy tanúsítson megértést azokkal szemben, akik nem vállalkoznak a katonai eskü letételére, de nem kéri ezt a megértést minden katolikus számára. Csak azok számára kéri, akiket a lelkiismeretük erre indít. A magyar püspököket nem indítja erre lelkiismeretük. Karhatalom nélküli világról csak Jézus álmodozott, ők nem, az egyház sem, s így egyértelműen elhatárolják magukat a Bokor tagjaitól, akik nem akarnak katonai esküt tenni. Az egyházhoz tartozás nem jelenti számukra azt, hogy elutasítják az erőszakot. A Koppányt négyfelé vágató István királyunk kezét, a Szent Jobbot, vallási tisztelettel hordozzák körül fővárosunk utcáin, és ma is.

Az egyház nem tud mit csinálni a jézusi örökséggel, bár a jézusi örökség letéteményesének akarná tudni magát. De az ellentmondások még sem nőhetnek az égig, miként a jegenyék sem. Az ellentmondást a Vörös hadsereg Európába behatolása teszi egy történelmi pillanatra tarthatatlanná. A moszkvai pátriárka még azonosul Sztálin harcaival, de a vörös hadsereg hazánkba érkezése után Mindszenty megmagyarazza Nagy Ferenc magyar miniszterelnöknek, hogy nem azt kell tennie, amit tesz. A szövetség, a trón és az oltár szövetségének végét jelent ez? Nem. Csak pillanatnyi válságát. Csak egy elképzelhető vég ígéretes kezdetét. Maga Mindszenty sem gondol a trón és oltár szövetségének megszűntére, csak a pillanatnyilag adott hatalommal nem akar egy gyékényen árujni.

Nem egyszerű kétezer esztendő hagyományát megtörni. Az egyházi hierarchia nem is akarja. A szovjet megszállási övezetben főpapjaink egy része vértanú, más része kollaboráns, a harmadik része pedig besúgó lesz. Kétezer esztendőn keresztül az egyházban csak két kategória volt: a sikereseké, akik püspökké lettek, meg a sikerről lemaradóké, esetleg lemondóké. Az 1945 után támadó új helyzetet vizsgálhatjuk a trón (az állam) és az oltár (az egyház) szemszögéből.

Hadd kezdjem a trónnal, és a szovjet megszállási övezet általam leginkább ismert szeletével, a hazaival. Mindszentyt és a hozzá igazodókat vértanúvá-hitvallóvá teszi a trón, az új államhatalom. A kollaborálókat pedig megtiszteli a békepap elnevezéssel, akiknek egyes vezetőit az egyház *kezdetben* elítéli. Csak kezdetben, de hamarosan püspökeink is tagjai lesznek a békepapi mozgalom elnökségének – hivatalból (1957). A trónnal, az állammal kiegyezés felé hajlók minőséginek tekintett csoportjából pedig a trón besúgókat csinál. E besúgókból lesz az államhatalom egyházi-papi elitgárdája, akiket a hatalom az elkövetkező idők egyházi vezetőinek szán. Ezek a besúgók is *békepapok*, de nem kell kiemelkedő szerepet betölteniük a békepapi mozgalomban. Külföldön tanulhatnak, képezhetik magukat, hogy püspökségre alkalmasokká váljanak.

Áttérek az oltár, az egyházi vezetés magatartásának bemutatására. Az egyház számára a *vértanúk-hitvallók* csoportja kellemetlen, mert – *tűlzók*. Ezek nem tudják, nem értik, hogy a trón és az oltár szövetségén kell nekik is dolgozniuk, mert az egyház számára mindenféle államhatalom megfelelő, amely lehetővé teszi az egyház működését. Mindszenty sem érti ezt. Ennek következtében az ellenállása miatt világhírűvé lett főpapot a Vatikán maga csalja ki az országból, s fosztja meg esztergomi érseki székétől. Az egyházi vezetésnek az okosan kollaborálók a megfelelő emberek. Ez az egyházi vezetés a békepapokat hamarosan elfogadja, s még inkább örömmel fogadja az államtól tanulás címén Rómába utazni engedélyezett személyeket. Feltételezni a Vatikán részéről azt, hogy nem tudja, hogy ezek kivétel nélkül beszervezett besúgók, alaptalan és naivitás. A rendszerváltozás után II. János-Pál másodpercre azonos időt térdel és imádkozik a vértanú Mindszenty és a besúgó Lékai sírja előtt Esztergomban. Rendre a besúgók csoportjában levők kapják meg a püspöki székeket. Az előzőleges államhatalmi jóváhagyás feltétel nélkül.

Besúgónak lenni csúnya dolog. Csúnya a kommunisták, a liberálisok, a nemzetiek számára egyaránt. Meg még a jézusiak számára is az. Szegény besúgók, szegény egyházi vezetők – az említett négy csoport ösztüzébe kerülnek. A kommunisták gazdagságban-hatalomban maradván cinikusan nem törődnek azzal, hogy ők voltak a besúgók beszer-

vezői, de szőrmentén botránkoznak azért a besúgáson. A liberálisok szintén, hogy üthessenek az egyházon. A nemzetiek igyekeznek úgy-ahogy védeni az egyházi vezetőket, mert tőlük várják szavazó táborukat. A jézusiak pedig megállapítják, hogy a levéltárak birtokában levő kommunisták annak a püspöknek ügynökmúltját világítják meg, akiét akarják. Ennek következtében markukban tartják mindazokat, akiket ők maguk segítettek hatalomba.

A Vatikán az időt választja szövetségesül. Kellemetlen, ha kiderül az új varsói érsekről is, hogy besúgó volt. Kellemetlen. De akit a rendszerváltáskor szenteltek pappá, mára már negyvenéves, s a püspökké szentelendők lassan-lassan azok közül kerülhetnek ki, akiket a kommunistáknak már nem volt módjuk besúgókká avatni. S visszatérhetnek a régi jó idők, amikor kard és kereszt – a jézustalan keresztények szemében – újból megférhet egy kézben. S az evilági ország továbbra is lehet szövetséges az egyháznak, mely nem akar emlékezni arra, hogy Jézus Péterrel visszadugatta a kardot hüvelyébe. Eltűnik a pillanatnyi válság: marad a tört vér fekete folt. S ki törődik Jézus álmával, aki arról ábrándozott, hogy országot kellené csinálnunk, melynek semmi köze az erőszakhoz?

Normalizálódunk. Elfelejtjük, hogy Hitler is, a Kreml is kieroszakolta az egyháztól a támogatást, s folytathatjuk a jól bevált régi szövetséget. Folytathatjuk-e? Ledobtuk hatvan éve az atombombát, s hidegháború következtében felbomlott a második világ. Lassan-lassan belép mindenki a NATO-ba, akit csak meghívnak oda. Nincs szükség sorkatonaságra, csak jól képzett és jól megfizetett zsoldosokra, akik milliók pusztulása nélkül is le tudnak vezényelni hadműveleteket. Csak egyetlen világ lesz, az első, s megvalósul Szulimán szultán álma. Miként egy úr van az égben, legyen egy úr a földön is. Jurisics Miklós kőszegi várkapitány nem áll már útjába. Mr. Bush jegenyefája az égig nőhet. A jézusi kétszerkettőnek nincs realitása. Aki ezt nem látja, megérdemli, hogy kihulljon az idők rostáján.

Feszítsd meg őt! – zúgja az egyetemes történelem. Az egyháztörténelem pedig ujjong, hogy keresztjével megváltotta a világot. Aki pedig ezt a megváltást nem látja, mert szeme van, azt lesajnáljuk szegényt.

TÁLTOS MESÉK

A SZELLEMEK FESTÉSE

Qi herceg udvarában élt egy festőművész. - - Mondd csak - kérdezte a herceg -, mit a legnehezebb megfesteni? - - Kutyt, lovat, hasonlót - felelte a művész. - - És mit a legkönnyebb? - kérdezte a herceg. - - Szellemeket és szörnyeket - mondta a festő. - A kutyákat, lovakat meg más élőlényeket ismerik, és nap mint nap látják az emberek, összehasonlítják a festményen szereplőkkel, ezért nagy feladat az ábrázolásuk. A szellemeket és szörnyeket viszont soha nem látta senki, így hát egyszerű megfesteni őket.

A HARANGLÓPÁS

A Fan uralkodóház bukása után tolvaj osont be a palotába, el akarta lopni a bronzharangot. A harang túl nagy volt ahhoz, hogy a hátán elvigye. A tolvaj kalapácsot ragadott, hogy összetörje a harangot, ám a bronz az első ütésre akkorát kondult, hogy a tolvaj megrettent: meghallja valaki, és elorozza előle a zsákmányt, ezért mindkét tenyerével gyorsan betapasztotta a fülét. Minden oka megvolt rá,

hogy aggódjon: meghallják a harang zengését, ám hogy ez ellen saját fülének befogásával védekezzen, az több mint ostobaság.

A JÓ ÚSZÓ FIA

Egy járókelő a folyóparton megpillantott valakit, aki arra készült, hogy egy kisiút beledobjon a folyóba. A gyerek félelmében sikított. - - Miért akarod a vízbe dobni azt a gyereket? - kérdezte a járókelő. - - Az apja remek úszó - hangzott a válasz. Ebből azonban nem következik, hogy a gyermek is tud úszni.

A PARASZT ÉS A CSACSI

Egy nap a paraszt számára beleesett a kútba. Az állat órákon át szánalmasan bögött, miközben a paraszt megpróbált rájönni mit is tehetne. Végül úgy döntött, hogy az állat már öreg és a kútat úgyis ideje már betemetni; nem éri meg kihúzni az öreg szamarat. Áthívta a szomszédait, hogy segítsenek. Mindegyik lapátot fogott és elkezdtek földet lapátolni a kútba. A szamar megértette mi történik és először rémisztően üvöltött. Aztán, mindenki csodálatára, megnyugodott. Pár lapáttal később a paraszt lenézett a kútba. Meglepetten látta, hogy minden lapátnyi föld után a szamar valami csodálatosat csinál. Lerázza magáról a földet és egy lépéssel feljebb mászik. Ahogy a paraszt és szomszédai tovább lapátolták a földet a szamár, lerázta magáról és egyre feljebb mászott. Hamarosan mindenki ámult, ahogy a szamar átlépett a kút peremén és boldogan elsétált! Az élet minden fajta szemetet és földet fog rád lapátolni. A kútból kimászás trükkje, hogy lerázd magadról és tegyél egy lépést. Minden probléma csak egy lehetőség a továbblépésre. Bármilyen problémából van kiút, ha nem adod fel, nem állsz meg! Rázd meg magad és lépj egyet feljebb!

A PÉLDA

Ce-Hszia azt kérdezte Mo-cetől, hogy a nemes emberek között is támadhat-e viszály? A Mester így szólt: - Nemes emberek között viszály nem támadhat. Ce-Hszia azt mondta: - De a kutyák és a disznók is marakodnak. Hogyan lehet, hogy a nemes emberek között nem támadhat viszály? A Mester így szólt: - Szavainkkal Ven királyt dicsérjük, tetinkkel a kutyákat és a disznókat utánozzuk? Szomorú!

A BOLOND SZOLGA

Vuma-ce kifogást emelt Mo-ce magatartása ellen, hogy olyan embereken segít, akiket nem ismer, áldozatot mutat be olyan szellemi lényeknek, akiket nem is láthat. Ez az eljárás tiszta bolondság. A Mester így szólt: - Tegyük fel, hogy két szolgád van. Az egyik csak akkor dolgozik, ha látod, s ha nem látod, semmit sem csinál. A másik akkor is dolgozik, ha nem látod. Melyik szolgát fogod előnyben részesíteni? Vuma-ce azt mondta: - Azt, aki akkor is dolgozik, ha nem látom. A Mester így szólt: - Tehát előnyben részesítetted azt, aki bolond?

(forrás: internet)

AMELY ÁLLAMNAK TÖNKRE KELL MENNI

Az az állam, amelyben a szellemi ember nem talál otthon, az a pusztulás elé megy. Ha valahol szellemi ember jelenik meg, és nem fogadják tisztelettel, annyi, mintha az uralkodót feláldoznák. Ha a szellemi embert megvetik, annyi, mintha az állam jólétéről lemondanának. Az az állam, ahol a szellemi emberről megfélekedtek, még sohasem tudott fennmaradni.

A VILÁG MEGMENTÉSE

Sun-jü Kun szólt:

– Igaz, hogy az erkölcsi szabály szerint, ha férfi és nő egymásnak valamit nyújt, nem szabad, hogy egymást megérintsék?

Meng-ce válaszolt:

– Ez a szabály.

– És ha valakinek a sógornője a folyóba esik és fuldoklik, nem szabad megfogni és kihúzni?

Meng-ce válaszolt:

– Aki fuldokló sógornőjét nem menti meg, az dúvad. A szabály az, hogy férfi és nő egymást ne érintse. Ha valakinek a sógornője fuldoklik és kezét megfogva kirántja, az a kivétel.

– A világ ma fuldoklik. Mi az oka annak, Mester, hogy nem mented meg?

Meng-ce válaszolt:

– Ha a világ fuldoklik, úgy kell megmenteni, hogy az ember az igazságot tanítja. Ha valakinek a sógornője fuldoklik, kezét meg kell ragadni és a vízből kirántani. Azt akarod, hogy a világot kezénél fogva kihúzzam?